

Новітні можливості функціонування туристичної галузі Волинської області в умовах децентралізації влади

Здійснено спробу визначення можливостей покращення сучасного стану туристичної галузі Волинської області в умовах децентралізації влади, зокрема утворення об'єднаних територіальних громад, передачі повноважень та ресурсів на місця. Завдання статті – оцінка рівня розвитку та модернізація туристичної галузі в умовах створення об'єднаних територіальних громад (ОТГ) Волинської області. Установлено, що дослідження сучасного стану й роль туристичної інфраструктури в об'єднаних територіальних громадах не проводилися на належному рівні. Проаналізовано наукові дослідження із цієї тематики. Охарактеризовано об'єднані громади в розрізі адміністративних районів. Досліджено основні проблеми розвитку об'єднаних територіальних громад. Наведено деякі рекомендації щодо покращення стану галузі під час структурних перетворень у функціях органів влади на місцях. Зроблено висновки та зазначено перспективи подальших досліджень із цієї проблеми.

Ключові слова: туризм, туристичні об'єкти, туристична інфраструктура, об'єднана територіальна громада, децентралізація влади, Волинська область.

Постановка наукової проблеми та її значення. Сучасні умови існування суспільства ставлять великі виклики для населення. Емоційне та фізичне навантаження формують хронічну втомлюваність і виснаження організму, що призводить до зниження працездатності трудових ресурсів країн світу. Чудовим каталізатором їх відновлення є туризм. Він стає тією ланкою економіки, що одночасно забезпечує як зростання ВВП країни, зайнятість населення, так і здатність людини відновлювати й пізнавати світ в умовах глобалізації суспільства.

За сучасних умов уряди країн шукають різні способи для інтенсивного розвитку туристичної галузі. Україна не є винятком у цьому процесі. Значний акцент у світі зроблено на відновленні архітектурних, історико-культурних та природних об'єктів задля забезпечення збільшення туристичних потоків, що дасть змогу розвинути інфраструктуру населених пунктів і покращить їх фінансовий стан. В одних державах застосовують державну підтримку, в інших шукають інвесторів та меценатів, у третіх сприяють розвитку окремо взятих територій країни.

В умовах інтеграційних процесів, пошуку моделі розвитку економіки уряд України став на шлях децентралізації. Одним із кроків її проведення стає передача владних повноважень, фінансових ресурсів і відповідальності на місця. Для цього прийнято низку рішень, які зумовили початок добровільного об'єднання окремих населених пунктів згідно з географічними й економічними особливостями. Саме добровільний процес дасть змогу оцінити реальні перспективи для громад, а отже, уможливить розширення власного самоуправління населення, збільшити надходження реальних, так званих «живих» коштів на розбудову інфраструктури й посилить відповідальність за подальшу розбудову своєї території.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Туристична галузь як елемент наукового дослідження є актуальним для сучасних українських учених С. П. Кузика, М. П. Мальської, О. О. Бейдика. Окремі складники туристично-рекреаційного комплексу Волинської області проаналізовано в працях Л. М. Черчик, І.

В. Єрко, О. В. Міщенко [8], суспільно-географічне дослідження туристичної інфраструктури області провели І. В. Єрко та Я. Б. Олійник [6], оцінку окремих територій – Н. В. Чир, З. К. Карпюк, І. В. Єрко, Р. Є. Качаровський, Л. К. Колошко й О. В. Антипок [3; 7], а оцінку в межах ОТГ – Н. В. Чир, Р. Є. Качаровський [9; 10]. Дослідження сучасного стану та роль туристичної інфраструктури в об'єднаних територіальних громадах не проводили на належному рівні.

Мета дослідження – оцінка рівня розвитку й модернізації туристичної галузі в умовах створення об'єднаних територіальних громад (ОТГ) Волинської області, визначення ролі ОТГ у створенні підґрунтя для економічного зростання району та регіону в цілому й удосконалення туристичної сфери зокрема.

Методи та організація дослідження. Для виконання поставлених завдань здійснено комплексний аналіз даних статистичної звітності Головного управління статистики та Служби автомобільних доріг у Волинській області й Департаменту економічного розвитку, Управління культури, охорони здоров'я та екології й охорони навколишнього природного середовища Волинської обласної державної адміністрації. Крім того, у процесі дослідження застосовували аналітичний, порівняльно-географічний, математичний, статистичний методи, методи узагальнення та систематизації.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Реформи повинні бути підкріплені чіткою нормативно-правовою базою, яка б унеможливила різні помилки під час її реалізації. Для цього прийнято Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (зі змінами), який регулює відносини, що виникають у процесі добровільного об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст, а також добровільного приєднання до них. Об'єднана територіальна громада, адміністративним центром якої визначено місто, є міською територіальною громадою; а та, центром якої визначено селище, – селищною, центром якої визначено село, – сільською [1; 5].

Умовами об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст є те, що в межах об'єднаної громади не може існувати іншої територіальної громади, яка має свій представницький орган місцевого самоврядування; її територія повинна бути нерозривною, а межі визначаються за зовнішніми межами юрисдикції рад територіальних громад, що об'єдналися; така громада має бути розміщена в межах території, однієї області; при прийнятті рішень щодо добровільного об'єднання – урахують історичні, природні, етнічні, культурні та інші чинники, що впливають на соціально-економічний розвиток громади; якість і доступність публічних послуг, які надаються, не можуть бути нижчими, ніж до об'єднання [1; 5].

Новітні тенденції розвитку економіки України, особливо в галузі туризму, спонукають до розширення ролі адміністративних територій як окремих туристичних комплексів, що містять значний природно-ресурсний і культурно-історичний рекреаційний потенціал, а також забезпечені повним спектром інфраструктурних об'єктів.

Волинська область стала одним із флагманів децентралізації в Україні. На її території станом на 01.03.2017 р. утворено 40 ОТГ, у перспективі – заснування ще понад 20 громад. Серед них виділяють дві міські (Устилузьку й Любомльську) з центром у містах районного підпорядкування, одинадцять селищних, об'єднання сформовані навколо селищ міського типу, колишніх і нинішніх районних центрів та 27 сільських, приєднаних до великих і спроможних сіл. Навколо міст обласного значення (Володимир-Волинський, Луцьк, Ковель, Нововолинськ), які є фінансово та інфраструктурно самодостатніми, поки що об'єднання відсутні [4; 5].

У розрізі адміністративних районів утворено об'єднані громади: у Володимирі-Волинському – чотири, у Іваничівському – чотири, у Ківерцівському – дві, у Ковельському – шість, Локачинському – одна, Луцькому – п'ять, Любешівському – одна, Любомльському – чотири, Маневицькому – дві, Ратнівському – чотири, Рожищенському – одна, Старовижівському – три, Турійському – дві, Шацькому – одна [5].

Унікальною є ситуація з утворенням об'єднаних громад на території кількох районів, до внесення змін у законодавство, у 2017 р., це було неможливо. Нині такими громадами є Оваднівська (центр – с. Овадне Володимир-Волинського району) та Городищенська (центр – с. Городище Луцького району). Оваднівська громада сформована на базі Оваднівської, Білинської, Галинівської та Красноставської сільських рад Володимир-Волинського й Гайківської сільської ради Турійського району. Городищенська громада в складі Городищенської та Несвічської сільських рад Луцького й Бережанської, Михлинської та Угринівської сільських рад Горохівського районів. На стадії виборів

органів влади перебуває Торчинська селищна громада з центром у смт Торчин. Потрібно відзначити, що в Камінь-Каширському та фактично в Горохівському районах (оскільки центр громади розміщений в іншому районі) об'єднані територіальні громади поки відсутні.

Нині в районах уже функціонують Боратинська сільська ОТГ із центром у с. Боратин (Луцький), Велимченська сільська – у с. Велимче (Ратнівський), Велицька сільська – у с. Велицьк (Ковельський), Вишнівська сільська – у с. Вишнів (Любомльський), Голобська селищна – у смт Голоби (Ковельський), Головненська селищна – у смт Головне (Любомльський), Городищенська сільська – у с. Городище (Луцький, Горохівський), Дубечненська сільська – у с. Дубечне (Старовижівський), Дубівська сільська – у с. Дубове (Ковельський), Жидичинська сільська – у с. Жидичин (Ківерцівський), Заболотівська селищна – у смт Заболоття (Ратнівський), Заборолівська сільська – у с. Забороль (Луцький), Забродівська сільська – у с. Заброди (Ратнівський), Зарічанська сільська – у с. Заріччя (Володимир-Волинський), Затурцівська сільська – у с. Затурці (Локачинський), Зимнівська сільська – у с. Зимне (Володимир-Волинський), Іваничівська селищна – у смт Іваничі (Іваничівський), Княгининівська сільська – с. Княгининок (Луцький), Колківська селищна – у смт Колки (Маневицький), Колодяжненська сільська – с. Колодяжне (Ковельський), Копачівська сільська – у с. Копачівка (Рожищенський), Литовезька сільська – с. Литовеж (Іваничівський), Луківська селищна – у смт Луків (Турійський), Любешівська селищна – у смт Любешів (Любешівський), Любомльська міська – у м. Любомль (Любомльська), Люблинецька селищна – смт Люблинець (Ковельський), Оваднівська сільська – у с. Овадне (Володимир-Волинський, Турійський), Павлівська сільська – с. Павлівка (Іваничівський), Поворська сільська – с. Поворськ (Ковельський), Поромівська сільська – с. Поромів (Іваничівський), Прилісненська сільська – с. Прилісне (Маневицький), Рівненська сільська – у с. Рівне (Любомльський), Самарівська сільська – у с. Самари (Ратнівський), Сереховичівська сільська – у с. Сереховичі (Старовижівський), Сміденська сільська – у с. Смідин (Старовижівський), Смолигівська сільська – с. Смолигів (Луцький), Турійська селищна – у смт Турійськ (Турійський), Устилузька міська – м. Устилуг (Володимир-Волинський), Цуманська селищна – у смт Цумань (Ківерцівський) та Шацька селищна – у смт Шацьк (Шацький район) [2; 4; 5].

Кожен регіон має свої особливості. Волинська область має значні туристично-рекреаційні ресурси, зокрема наявність великої кількості природних та історико-культурних об'єктів, що зумовлює стрімкий розвиток галузі туризму. Проте, як відомо, галузь має низку проблем, які часто тяжко розв'язати, розпоряджаючись ресурсами з центру, тому утворення громад дасть змогу сконцентрувати їхню увагу на розв'язанні конкретних проблем.

Основними проблемами в громадах є відсутність інфраструктурного облаштування та інформаційного забезпечення найбільш привабливих для відвідування туристами об'єктів культурної спадщини й природно-заповідного фонду; низький розвиток сільського зеленого туризму (мала кількість агросадіб); недостатнє забезпечення поширення інформації про туристично-рекреаційні можливості, відсутність достатньої кількості засобів розміщення (відсутність зручних кемпінгів), мала конкурентоспроможність об'єктів ресторанного господарства й сфери розваг, неякісне функціонування мережі Інтернет у сільській місцевості.

Маючи значний фінансовий ресурс, об'єднані громади зможуть залучати резерви коштів для відновлення природних об'єктів, зокрема облаштування оглядових майданчиків для зручності туристів, очистку водойм, приведення в належний санітарний стан лісів, парків, скверів тощо. Залучивши державні кошти на умовах співфінансування, іноземні та грантові ресурси, віднайшовши меценатів, громади можуть розв'язати проблеми реставрації чи повного відновлення об'єктів історико-культурної спадщини, а саме: замків, релігійних споруд, пам'ятників, музеїв тощо.

Залучення бюджету розвитку громади дасть змогу розпочати реконструкцію й розбудову інфраструктурних об'єктів. Найбільшу роль відіграють дороги місцевого значення. Створення належної транспортної мережі уможливить залучення в населені пункти інвесторів та підприємців, що сприятимуть розбудові елементів туристичної інфраструктури, таких як заклади тимчасового розміщення, заклади ресторанного господарства, заклади дозвілля й розваг і заклади торгівлі на території громади. Це дасть змогу розширити систему банківського обслуговування населення та розвинути систему зв'язку й сприятиме розширенню переліку послуг, що надаватимуться туристам.

Упровадження інформаційно-рекламних заходів дасть змогу залучити нові потоки туристів, зокрема збільшити кількість іноземців, що уможливить істотне збільшення прибутків громад та її жителів, створення нових робочих місць, які сприятимуть тому, щоб зняти соціальну напругу в регіоні.

Для залучення коштів іноземних і вітчизняних інвесторів, подальшого розвитку матеріально-технічної бази галузі, задоволення потреб галузі у висококваліфікованих кадрах, нарощування обсягів наданих туристичних послуг, ефективної рекламно-інформаційної діяльності громадам слід розробити Стратегію розвитку громади на середньострокову перспективу. Серед першочергових заходів у ній можна запропонувати:

- покращення функціонування наявних об'єктів туризму;
- залучення коштів меценатів, грантових програм й іноземних фондів для реставрації історико-культурних та архітектурних об'єктів;
- проведення реконструкції автошляхів, особливо місцевого значення, згідно з міжнародними стандартами;
- розширення мережі мотелів, кемпінгів й агросадіб у віддалених сільських населених пунктах та лісовій зоні;
- покращення сервісу закладів ресторанного господарства, проведення їх ребрендингу;
- залучення значних обсягів інвестицій у розвиток інфраструктури галузі, пошук альтернативних, зокрема іноземних і грантових джерел фінансування;
- створення належних місць зупинок для туристів (у т. ч. для осіб з обмеженими можливостями), облаштування рекреаційних зон, об'єктів культурної спадщини й природно-заповідного фонду;
- проведення щороку прес-турів для представників засобів масової інформації, теле-, радіокомпаній та Інтернет-ресурсів, туристичних компаній;
- створення віртуальних 3D-турів туристичними об'єктами, установлення інформаційних таблиць-вказівників із короткими довідками про туристичні об'єкти й QR кодами;
- створення туристичних інформаційних центрів на територіях об'єктів природно-заповідного фонду, формування музейної установи як осередку туристичної інформації про історико-культурні об'єкти громад;
- облаштування мережі екологічних, туристичних маршрутів у межах об'єктів ПЗФ, за допомогою їх візуалізації та маркування.

Висновки й перспективи подальших досліджень. Сучасні умови проведення децентралізації влади дасть змогу в короткий термін визначити найкращий варіант об'єднання населених пунктів, який допоможе територіальним громадам уже сьогодні отримати значну фінансову підтримку держави, у перспективі – залучити нові іноземні інвестиції. Це створює передумови для розвитку нових перспективних галузей економіки громади, зосередивши свою увагу на туристичну галузь. Це дасть змогу розширити мережу туристичних об'єктів, провести модернізацію туристичної інфраструктури в межах ОТГ, що уможливить покращення сервісу та умов перебування туристів у громадах, а отже, збільшення їх кількості.

Усі проведені заходи сприятимуть покращенню стану соціально-економічного комплексу громад та розвитку елементів туристичної інфраструктури.

Джерел та література

1. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 05.02.2003 р. № 157–VIII // Відомості Верховної ради України. – 2003. – № 13. – 91 с.
2. Волинь туристична : путівник. – Київ : ТОВ «Світ Успіху», 2008. – 364 с.
3. Волинь туристам : [карта до Євро-2012] / авт. колектив : Ф. В. Зузук, З. К. Карпюк, О. В. Антипок, О. Л. Димшиць, Л. К. Колошко, Р. С. Качаровський ; Лабораторія краєзнавчих атласів Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – Луцьк : РВВ Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2012. – 1 к. (2арк.).
4. Головне управління статистики у Волинській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua>.
5. Децентралізація влади [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://decentralization.gov.ua/region/item>.
6. Олійник Я. Б. Суспільно-географічне дослідження туристичної інфраструктури Волинської області : монографія / Я. Б. Олійник, І. В. Єрко. – Луцьк : ПрАТ «Волинська обласна друкарня», 2014. – 164 с.
7. Просторово-територіальні особливості розміщення природних та історико-культурних об'єктів вздовж основних елементів транспортної інфраструктури Волині / З. К. Карпюк, Р. С. Качаровський, О. В. Антипок, Л. К. Колошко // International Scientific and Practical Conference «WORLD SCIENCE». – Vol. 5. , 1(5). – January 2016. – P. 80–88. – [Proceedings of the IInd International Scientific and Practical Conference «Scientific and Practical Results in 2015. Prospects for Their Development (December 23–24, 2015, Abu-Dhabi, UAE)»].

8. Черчик Л. М. Туристично-рекреаційний комплекс Волинської області: передумови розвитку : монографія. – Ч. 1 / Л. М. Черчик, О. В. Міщенко, І. В. Єрко. – Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2014. – 128 с.
9. Чир Н. В. Оцінка сучасного стану та перспектив модернізації туристичної інфраструктури в умовах розвитку окремих об'єднаних територіальних громад Турійського району Волинської області / Н. В. Чир, Р. Є. Качаровський, М. О. Павлушенко // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки. – 2017. – № 9 (358) : Географічні науки. – С. 94–100.
10. Чир Н. В. Оцінка сучасного стану та перспектив розвитку туристичної інфраструктури в окремих об'єднаних територіальних громадах Волинської області / Н. В. Чир, Р. Є. Качаровський // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Географія. – Тернопіль : СМП «Тайп». – № 2 (вип. 43). – 2017. – С. 107–113.

References

1. The Law of Ukraine «On Voluntary Association of Territorial Communities» dated February 5, 2003 No. 157-VIII // Bulletin of the Supreme Council of Ukraine. – 2003. – No. 13. – 91 p.
2. Volyn tourist: guide. – К. : LLC «World of Success», 2008. – 364 p.
3. Volyn tourists: [map for Euro 2012] : aut. Team: F. V. Zuzuk, Z. K. Karpyuk, O. V. Antypok, O. L. Dymshits, L. K. Koloshko, R. S. Kacharovsky; Laboratory of Local Linguistic Atlases Volyn. nats un-th them Lesia Ukrainka. – Lutsk : Rev. from. Volyn nats un-th them Lesia Ukrainka, 2012. – 1 cent. (2 ark.).
4. Main Department of Statistics in the Volyn Oblast [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua>.
5. Decentralization of power [Electronic resource]. – Access mode : <http://decentralization.gov.ua/region/item>.
6. Oliynyk Ya. B. Socio-geographical research of the tourist infrastructure of Volyn region : monograph / Ya. B. Oliynyk, IV Honey – Lutsk : PJSC «Volyn Regional Printing House», 2014. – 164 p.
7. Spatial-territorial features of the placement of natural and historical and cultural objects along the main elements of the transport infrastructure of Volyn / Z. K. Karpyuk, R. Ye. Kacharovsky, O. V. Antypuk, L. K. Koloshko // International Scientific and Practical Conference «WORLD SCIENCE». – Vol. 5th, No. 1 (5). – January 2016 – pp. 80–88. – [Proceedings of the IInd International Scientific and Practical Conference «Scientific and Practical Results in 2015. Prospects for Their Developmen» (December 23–24, 2015, Abu Dhabi, UAE).
8. Cherchik L. M. Tourist and recreation complex of Volyn region: background of development: monograph. Part 1 / L. M. Cherchik, O. V. Mishchenko, IV Honey – Lutsk : East Ukrainian National University named after Lesia Ukrainka, 2014. – 128 p.
9. Chir N.V. Estimation of the current state and prospects of modernization of tourist infrastructure in the conditions of development of separate united territorial communities of the Turiysky district of the Volyn region / N. V. Chir, R. E. Kacharovsky, M. O. Pavlushenko // Nauk. Visn Eastern europe nats un-th them Lesia Ukrainka. – 2017 – № 9 (358) : Geogr. science – P. 94– 100.
10. Chir N. V. Estimation of the current state and prospects of the development of tourism infrastructure in separate united territorial communities of the Volyn Oblast / N. V. Chir, R. E. Kacharovsky // Scientific Notes of Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatyuk. Series: Geography. – Ternopil : SMP «Таур». – No. 2 (issue 43). – 2017. – P. 107–113.

Єрко Ирина, Чыр Надежда, Качаровский Роман. Новые возможности функционирования туристической отрасли Волинской области в условиях децентрализации власти. Предпринята попытка определения возможностей улучшения современного состояния туристической отрасли Волинской области в условиях децентрализации власти, в частности образования объединенных территориальных общин, передачи полномочий и ресурсов на места. Основная задача статьи – оценка уровня развития и модернизация туристической отрасли в условиях создания объединенных территориальных общин (ОТГ) Волинской области. Установлено, что исследования современного состояния и роль туристической инфраструктуры в объединенных территориальных общинах не проводили на должном уровне. Проанализированы научные исследования по данной тематике. Охарактеризованы объединены общины в разрезе административных районов. Исследованы основные проблемы развития объединенных территориальных общин. Даются некоторые рекомендации по улучшению состояния отрасли во время структурных преобразований в функциях органов власти на местах. Представлены выводы и перспективы дальнейших исследований по данной проблематике.

Ключевые слова: туризм, туристические объекты, туристическая инфраструктура, объединенная территориальная община, децентрализация власти, Волинская область.

Ierko Irina, Chyr Nadia, Kacharovskii Roman. Recent Opportunities of Functioning of Tourism Industry in Volyn Region in Conditions of Decentralization of the Power. The attempt of determining the opportunities of improvement of the tourism industry's modern state in Volyn region was realized in conditions of decentralization of the power namely: creating the united territorial communities, transferring the powers and resources locally. The main

task of the article is to evaluate the level of development and modernization of tourism industry in conditions of creating the united territorial communities (UTC) in Volyn region. It was ascertained that research of the modern state and role of the tourism industry in united territorial communities were not realized properly. The scientific researches on this subject are analyzed. United communities in sections of the administrative districts were characterized. Main problems of development of the united territorial communities were researched. Some recommendations for development of the industry's state during structural transformations in local authorities' functions were given. Conclusions and prospects for further research on this issue were given.

Key words: tourism, tourist attractions, tourism infrastructure, united territorial community, decentralization of the power, Volyn region.

Стаття надійшла до редколегії
02.04.2018 р.